

SHRNUÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Využívání individuálních výchovných programů v základních školách

Individuální výchovný program je jedním z nástrojů řešení problémového a rizikového chování žáků. Tato forma spolupráce mezi školou, žákem a jeho zákonným zástupcem (případně dalším zúčastněným subjektem) je vyjádřena ve společně podepsaném dokumentu, v němž se tyto strany zavazují plnit stanovené úkoly. Cílem České školní inspekce bylo zjistit, jak jsou individuální výchovné programy od ukončení jejich pilotního ověřování (2013) využívány, a to v kontextu dalších preventivních aktivit škol.

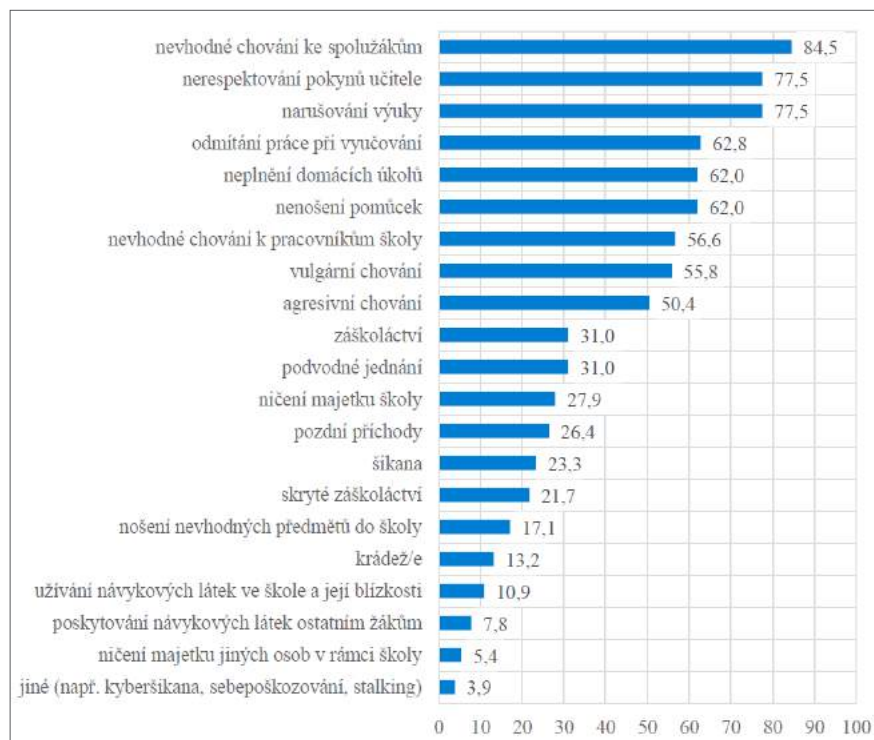
V září 2016 provedla Česká školní inspekce inspekční **elektronické zjišťování v základních školách** (3 464), jehož smyslem bylo sestavit přehled škol, které již individuální výchovný program využily (578 ZŠ). Z těchto škol pak byl vytvořen vzorek pro realizaci **prezenční inspekční činnosti** uskutečněné **od října 2016 do ledna 2017** (47 ZŠ) a také vzorek k provedení podrobnějšího elektronického zjišťování (130 ZŠ).

Individuální výchovný program by rozhodně neměl být vnímán jako sankce, ale jako **způsob, jak nastavit účinnou spolupráci tak, aby došlo k eliminaci rizikového chování žáka**. Zmíněný dokument představuje třetí stupeň strukturovaného postupu řešení. Předchozími kroky jsou pohovor se žákem a následné jednání s ním a jeho zákonným zástupcem, a to za účelem odstranění daného nežádoucího chování.

Školy individuální výchovné programy využívají nedostatečně

Ze všech ZŠ zapsaných do školského rejstříku využilo **individuální výchovný program** dosud **jen 578 škol** (16,7 %), a to 366 na 1. stupni a 398 na 2. stupni (v některých školách tedy využili výchovný program jen na jednom stupni, v jiných na obou). Častěji šlo o plně organizované ZŠ. Velké množství škol při vykazování zaměřovalo individuální výchovné programy za individuální vzdělávací plány, což ukazuje na dosud **slabé povědomí škol o samotné existenci tohoto nástroje pro eliminaci rizikového chování žáků**. Zatímco na 2. stupni dávali ředitelé škol přednost formulářům, jež jsou přílohou příslušného pokynu MŠMT (56 % ZŠ),

Graf 1 | Projevy rizikového chování jako podněty pro použití individuálního výchovného programu – podíl škol (%)

na 1. stupni upřednostňovali vlastní texty (51 % ZŠ). Důvodem je zřejmě potřeba škol přizpůsobit písemnou dohodu nižšímu věku žáků.

Z informací získaných ze 130 škol, které již mají s individuálními výchovnými programy větší zkušenost (celkem 1 111 programů), vyplynulo, že nejvíce byly tyto **programy uplatňovány v 7. a 8. ročníku**, nejčastěji kvůli *nevhodnému chování ke spolužákům, nerespektování pokynů učitele nebo narušování výuky, odmítání práce při vyučování, neplnění domácích úkolů či nenošení pomůcek* (viz graf 1).

Ve více než polovině škol pak byly individuální výchovné programy zavedeny kvůli opakovanému agresivnímu, vulgárnímu, anebo jinak nevhodnému chování k pracovníkům

školy. Česká školní inspekce také zjistila, že k využití programu často vedla kombinace více projevů rizikového chování zároveň. Část škol uplatnila individuální výchovný program ještě před případným využitím některého z kázeňských opatření (47 %), naopak jiná část tak učinila až poté, co se jejich uplatnění ukázalo jako nedostatečné (44 %). A více než polovina ZŠ je použila současně s nějakým z těchto opatření. Celkem třetina ZŠ pak využila více než jeden z uvedených způsobů.

Základem úspěchu je spolupráce

Školy realizaci individuálních výchovných programů zajišťují nejčastěji ve **spolupráci třídního učitele** buď **se školním metodikem prevence, nebo s výchovným poradcem**